

- 7 ЦДІА у Львові. – Ф 309. оп 1, спр 2267.
- 8 Феодосій Стеблій. Володимир Гнатюк – дослідник національного відродження на західноукраїнських землях // Україна. Культура, спадщина, національна свідомість, державність – 1997 – Випуск 3-4 – С. 288-306.
- 9 Хроніка Україно-руського Товариства ім. Шевченка у Львові. – № 56. – 1913. – Вип. 4 – С. 23.

Оксана ДЕРБАЛЬ (Ужгород)

В.ГНАТЮК – ЗБИРАЧ ТА ДОСЛІДНИК ПАМ'ЯТОК ЗАКАРПАТТЯ XVII – XVIII ст.

Серед багатой мовознавчої спадщини В.Гнатюка є ряд праць, у яких уперше досліджуються виявлені ним давні рукописні пам'ятки Закарпаття. Зокрема, у складених М.Мушинкою та І.Хлантою бібліографіях праць В.Гнатюка подано 5 статей ученого, присвячених закарпатським пам'яткам: 1. “Нова збірка угороруських пісень” (ЛНВ. – 1899. – кн.Х. – С.39); 2. “Угороруські духовні вірші” (ЗНТШ. – 1902. – Т. XLVI. – С.1-68; Т. XLVII. – С.69-164; Т. XLIX. – С.165-272, (у 1902 році ця праця вийшла й окремою книгою); 3. “Угороруський співанник Івана Грядилевича” (ЗНТШ. – Львів, 1909. – Т. XLXXVIII. – С.151-157); 4. “Запропущена збірка угороруських казок” (ЗНТШ. – Львів, 1913. – Т.СХVII-СХVIII. – С.235-243); 5. “Зборник Петра Колочавского” (НЗП. – Ужгород, 1922. – Р.1. – С. 229-236) [4,216-219; 16, 150-151].

Проф. Й.О.Дзєндзелівський у спеціальній розвідці “Володимир Гнатюк як мовознавець” зазначив, що В.Гнатюк виявив, зібрав та зберіг для науки велику кількість писемних пам'яток минувшини. Автор подав загальні зауваги про деякі з відзначених вище праць В.Гнатюка про закарпатські пам'ятки в контексті інших давніх пам'яток [6, 404].

Поряд із фольклористичним чи літературознавчим аналізом В.Гнатюк подав у цих працях відомості про час написання пам'ятки, її походження, палеографічний опис та зауваження про мову. Заслугою вченого є і те, що він опублікував тексти пам'яток чи фрагменти з текстів, які є цінним джерелом для вивчення української історичної діалектології та історії української мови, зокрема і літературної.

Об'єктом нашого докладнішого спостереження є тільки одна праця В.Гнатюка, присвячена проблемам історії літературної

мови на Закарпатті. Зокрема, ми зупинимося на статті В.Гнатюка "Збірник Петра Колочавського", опублікованій у I річнику НЗП за 1922 рік [5].

Зазначена праця В.Гнатюка вже була у полі зору дослідників. Зокрема, Є.Педзельський у праці "Очеркъ карпаторусской литературы" серед учительних євангелій XVII – XVIII ст., які були знайдені на Закарпатті та Пряшівщині і виявляють своє закарпатське походження за змістом тексту чи за мовою, назвав і збірник П.Колочавського із посиланням на статтю В.Гнатюка у НЗП [12, 53]. В.Бирчак у монографії "Літературні стремління і Підкарпатської Русі", посилаючись на аналізовану статтю в НЗП, подав кількарядкову інформацію про збірник П.Колочавського, зазначивши рік написання твору та вмістивши висновки В.Гнатюка щодо його мови [3, 27]. М.Лелекач та М.Грига у праці "Выборъ изъ старого руського письменства Подкарпатя" до найголовніших учительних євангелій Підкарпаття зараховують і Колочавське євангеліє XVIII ст. [8, 18]. У цій хрестоматії подано фрагмент із зазначеної пам'ятки, а саме апокриф "Сотвореніє свѣта и отпаденіє сатаны" [8, 25-28]. Серед використаної літератури у книзі міститься і стаття В.Гнатюка "Збірник Петра Колочавського", надрукована у НЗП [8, 131]. У праці "Література Закарпаття XVII-XVIII століть" О.Мишанич серед найважливіших місцевих рукописних збірників зазначеного періоду називає і збірник П.Колочавського з посиланням на розвідку В.Гнатюка [10, 45]. Факт існування пам'ятки підтвердив В.Л.Микитась у праці "Давня література Закарпаття" [9, 140]. Дослідження В.Гнатюка про збірник П.Колочавського згадується і в праці М.Мушинки "Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фольклористики, літературознавства та мовознавства" [11, 118]. Й.О.Дзендзелівський у зазначеній праці лише називає статтю В.Гнатюка "Збірник Петра Колочавського", не вдаючись до її аналізу [6, 404].

Зупинимося докладніше на зазначеній праці В.Гнатюка, присвяченій Колочавському збірнику. Ця розвідка має обсяг 8 сторінок. У ній подано короткий опис пам'ятки релігійного стилю [5, 229-233] та фрагмент її тексту, а саме початок проповіді "В недѣлю Фомина поученіє" [5, 233-236].

У зазначеній статті В.Гнатюка мова йде про збірник проповідей першої половини XVIII ст. Передусім повідомляється про історію відшукування пам'ятки її виявив Г.Стрильський у колочавського селянина І.Матійчина влітку 1908 року (Колочавна тепер селище Міжгірського району Закарпатської області).

Про ціну знахідку було повідомлено В.Гнатюка, і той з допомогою місцевого священика виміняв її в І.Матійчина на інші книги.

Автор статті стверджує, що т.зв. збірник П.Колочавського був написаний у 1737 році, хоч помилково датований 1037 роком. Учений доводить свою думку тим, що, по-перше, покрайній запис містить дату оправи книги – 1766 рік. Другим аргументом є “характер почерку” та мова, яка в 1037 році мала бути значно більше поцерковлена, ніж у цьому рукописі.

Збірник містить 23 проповіді, назви яких наводяться в статті В.Гнатюка: 1. В недѣлю блуднаго сына; 2. Недѣля лѣ о Закхеи; 3.Казаня на Воздвиженіе Чеснаго Креста и в недѣлю третьюю поста; 4.Казаня на рождество пресвѣтѣи Владичица наше Богородица присно дѣвы Маріи и на воведеніе и на благовѣщеніе пр. Богородици; 5. Казаніе в суботу Лазареву; 6. Поученіе на воскресеніе Іс. Христово; 7. Казаня свѣтѣи мирососцам; 8. В недѣлю Фомину поученіе; 9. Въ недѣлю о разслабленом; 10. Казаня в недѣлю Самарянина; 11. Поученіе в недѣлю о слѣпом; 12. В... вознесенія Господа Бога Спаса нашего Ісуса Христа; 13. Казаня на свѣтѣи тиі отцов, иж в Ныксі; 14. Поученіе в недѣлю в по Сошествіи свѣтаго Духа; 15. Поученіе в недѣлю г по Сошествіи свѣтаго Духа; 16. Поученіе на рождество свѣтаго Івана Крестителя; 17. Поученіе в недѣлю е по сошествію свѣтаго Духа; 18. Слово откровеное мукъ христіанских; 19. Поученіе на свѣтаго пророка Іліи; 20. Поученіе на преображеніе Господа Бога Спаса нашего Іс Ха; 21. Поученіе на Успеніе прсты Владичици наше Бци присно дѣвы Маріи; 22. Казаніе на преподобнои матери нашої Параскевии; 23. Казаня на погреб [5, 230-232].

Що стосується самих текстів проповідей, то В.Гнатюк стверджує, що автор не переписав їх дослівно з давніших збірників, а переробив по-своєму. У розглядуваній пам’ятці міститься також значна кількість відступів, “що не мають нічого спільного із звичайною догматикою, лише входять в область поезії” [5, 233]. Отже, збірник П.Колочавського становить собою не копію якогось оригіналу, а літературну пам’ятку першої половини XVIII ст. Саме тому В.Гнатюк за допомогою публікації в НЗП знайомить з нею широке коло читачів.

У статті подано палеографічну характеристику пам’ятки: вона написана нівустановом: почерк неоднаковий, змінюється кілька разів. Заголовки та великі букви оформлені кіншвар’ю.

В.Гнатюк подав загальну характеристику мови збірника. Він звернув увагу на механічні мовні похибки у тексті пам’ятки,

напр.: драга (= друга), роки (= руки), копати (= купувати) та ін. [5, 232]. Дослідник зауважив також, що давні літери ъ та ь часто сплутуються: Филиъ, пророковаль, голось, муришь і муришь та ін. [5, 232]. Іноді за старою традицією вживається ъ на позначення звука [o], напр.: вьлаеть, съборъ, Вьлодимеръ [5, 232].

Досліджуючи мову рукопису, В.Гнатюк прийшов до висновку, що твір писаний на Закарпатті (точнішої локалізації вчений не подав). На користь цього свідчить ряд ознак місцевого говору, які подає автор статті: церков замок (= замкнув), пошол до хыжѣ; спомнишь собѣ, аж (= если) маешъ на кого гнѣвъ; то оушитко; залѣз долув; а ци (= чи) знаеш; про што; из дѣвкою (= донькою) Якимовою; глады гостинца, добчи путь; по голуѣ земли; учникув; жунъ; словумъ; русь (= рос); о коум; до тютки; кунъ; рокув; ко то; пожерети; фалечникъ; фрасовати; ловитва [5, 232]. Варто відзначити, що наведені В.Гнатюком мовні риси Закарпаття (аж = якщо, што = що і т.зв. "укання") дають підставу стверджувати, що збірник П.Колочавського писаний не на Верховині (у тому числі не на Міжгірщині, де був знайдений цей твір) [2, 227].

В.Гнатюк наводить також морфологічну рису пам'ятки: іменники середнього роду часто мають не церковнослов'янське закінчення [je], а флексію [a], що графічно передається через ѡ. Напр.: лехкое конанѡ, старанѡ, чиганѡ, немилосердѡ, на мешканѡ, колочѣнѡ, одѣнѡ, свѣтанѡ [5, 232]. Ці іменники виступають з таким же закінченням [a] (= графічному я) і в сучасній українській літературній мові.

Наявність багатьох полонізмів у збірнику П.Колочавського переконала дослідника в тому, що джерело, яким користувався переписувач, мусило бути галицького походження. Почерпнуті з оригіналу полонізми, на думку В.Гнатюка, такі: мѣвати, мавают; месиѡшом; драпѣжникъ; оу Христа Пана (= Господа): Юдаш; даенъжата; укрижованѡ, не знайдую, абовѣмъ; рихло, найрихлѣ; вшпеченицаѡ, вшпеченство; оу кого брухъ, якъ оу хорта; а патрѣтсѡ добре; на смръть его сказують; жены повидѣла; бѡлоглови, мосцѣ панове, ложка одкнулсѡ, пісклюю, тераз, сини и цорки, извлашта, всѡжа, на пагоурку, речипосполтой, гнуснымъ, змертвых-встанѡ, выэрѣл [5, 232].

Загальний висновок В.Гнатюка щодо мови пам'ятки такий: збірник П.Колочавського написаний мовою "майже зовсѣм народною", тобто не церковнослов'янською, а українською живорозмовною мовою першої половини XVIII ст. [5, 232]. Вчений зауважує, що взагалі мова "в першій половинѣ XVIII ст. була далеко чистѣйша, як деяких закарпатських писателѣв из

конеця XIX ст., або и теперѣшности" [5, 233].

Ми зробили власні спостереження над мовою поданого В.Гнатюком фрагменту із збірника П.Колочавського. Цей фрагмент пам'ятки містить 987 слововживань. Із них ми відібрали ті мовні факти (лексичні, фонетичні, морфолого-словотворчі та синтаксичні), які не є нормативними в сучасній українській літературній мові. Їх ненормативність ми встановили на підставі СУМу. Подаємо ці ненормативні слововживання нижче:

1. Лексико-семантичні ненормативи (усього їх виявлено 128):
 а (у значенні і): оусталь из гроба, яко славный а мощный царь... [5, 233] (вживається 3 рази на с. 233-234); аж (у значенні що): ...оученици мовили, аж правдиве Христа пана своего видѣли [5, 234], аж (у значенні коли): ...вы не вѣрили моему воскресенію, аж ем вам показал, тож есте оувѣрили моему въскресенію [5, 235]; барзо (вжив. 2 рази на с. 235); ведле (літ. біля) [5, 234]; видѣли (літ. бачили) (вжив. 6 разів), оувиджу (літ. побачу) [5, 234]; во имѣ (літ. в ім'я) [5, 235]; все (у значенні завжди):...коли оу человеку грѣхъ ест, то все має боѣзнь оу сердцу своемъ... [5, 235]; высвободити (літ. звільнити, визволити) (вжив. 4 рази); въ истину (у знач. дійсний): Господь мой и Богъ мой въ истину! [5, 234]; гвоздами (літ. цвяхами) [5, 234], гвозныѣ (рани) [5, 234]; гды (літ. коли) (вжив. 9 разів); гроб (літ. труна) (вжив. 4 рази); сполучник да (літ. та, і) [5, 234, 235]; днешный (літ. сьогоднішній, нинішній) [5, 233, 235]; дѣвицы (літ. дівчини): ...народил сѣ от дѣвы, чистой дѣвицы [5, 236]; дѣвство (літ. незайманість, невинність) [5, 236]; живот (літ. життя) [5, 235]; жидовъ (літ. євреїв) [5, 233], жидовский (літ. єврейський) [5, 234, 235]; завше (польське, = завжди) [5, 235]; затворенымъ (літ. зачиненим) [5, 234]; звитѣжил (літ. перемиг) [5, 235, 235], звитѣживши (літ. перемигши) [5, 235]; сполучник иж (польське, = що) (вжив. 10 разів); избавител (літ. рятувальник) [5, 235]; лѣта (літ. роки) [5, 235]; прийменник меже (літ. між, межі) [5, 234, 236]; много (літ. багато) (вжив. 3 рази на с. 233-234), многии (літ. багато): И многии знаменіѣ показал Іисус Христос... [5, 235]; низкость (літ. низ, низина): Як мѣ отецъ мой милый зослалъ з высокости на низкость свѣта... [5, 234]; сполучник но (літ. але) [5, 234]; оныи (літ. ті) [5, 233]; прийменник от (літ. від) (вжив. 5 разів); побой (літ. битва) [5, 235]; положеный (літ. покладений) [5, 233]; послѣднѣи (літ. останні) [5, 235]; посредку [5, 235, 236], посредѣ [5, 234, 234] (літ. посеред); правдивый (у знач. дійсний, справжній): ...там их наочил, иж то ест правдивый сынъ божѣй... [5, 235]. правдиве (суч. дійсно) [5, 234]; през

(літ. через) (вжив. 5 разів); приѡл (літ. прийняв) [5, 233]; протож (чеське, = бо, тому що) [5, 235]; рече (літ. говорить, каже) (вжив. 5 разів на с. 234); росохатый (літ. роздвоєний, розгалужений): ...малъ...палецъ великий росохатый, яко вилки... [5, 234]; сполучник с (літ. з) (вжив. 4 рази); скрыл сѡ (літ. сховався) [5, 235]; сѡ ставил (суч. гордився): ...а гды бы сѡ ему така рана достала на том поединку, барзо бы сѡ ставил и хвалил тоєю раною пред своими приѡтелами... [5, 235]; статечне (літ. постійно, порядно, солідно) [5, 234, 235], нестатечне [5, 235]; сѣмо (літ. сюди) [5, 234]; тиж (літ. теж) [5, 235]; то єсть (літ. тобто): ...мир вам, то єсть "помага богъ вамъ" [5, 234]; оупровадилъ (літ. відправив) [5, 233]; оустидался (літ. посоромився) [5, 235]; человѣк (літ. людей) грѣпныхъ [5, 235], оу человѣку (літ. у людині) [5, 235], человѣческий (літ. людський) [5, 235]; шатанское (літ. чортівське, сатанинське) [5, 233]; цѣломудріє (літ. доброчесність, щотливість) [5, 235]; яже (літ. котрі) [5, 235]; яко (літ. як) (вжив. 8 разів). Сюди ж відносимо і усталений вираз по малой годинѣ (літ. через недовгий (короткий) час) [5, 234].

II. Фонетичні ненормативи (їх зафіксовано 68). До них належать: 1) іменники з кінцевим м'яким приголосним, що в сучасній літературній мові вимовляються з твердим приголосним: мирь [5, 234], чась [5, 234]; 2) іменники з кінцевим твердим приголосним, що в сучасній літературній мові вимовляються з м'яким приголосним: боѡзи [5, 235], камєн [5, 233], мертвецъ [5, 233], палецъ [5, 234]; 3) слововформи із твердими приголосними у середині слова, які в літературній мові вимовляються із м'яким приголосним: будге, палцѣ [5, 234], райского [5, 235], сидный [5, 236], тма [5, 235]; христіанскій [5, 233]; 4) слова з [о] в новозакритих складах, які в сучасній мові вживаються із голосним [і]: войском [5, 235], жалосной [5, 233], милость [5, 233, 234], мой [5, 234, 234, 234], мощный [5, 233] та ін.; 5) відсутність дисиміляції в звукосполученнях [кр], [кт]; у суч. літ. мові дисиміляція [кр]>[хр], [кт]>[хт] закріплена на письмі: креститсѡ (літ. хреститься), кто (літ. хто) [5, 235]; 6) форми, у яких початкові [йє] не перейшли в [о], як це має місце в суч. літ. мові: єго (літ. його) (вжив. 8 разів), єму (літ. йому) (вжив. 3 рази), єдного (літ. одного) [5, 233]; 7) відсутність приставного [в]: осмь (літ. вісім) [5, 234, 234]; 8) наявність звукосполучення [жд], що властиве церковнослов'янській мові: осужденъ (літ. осуджений) [5, 235]; 9) неповноголосні форми: пред (літ. перед) (вжив. 3 рази); 10) форми із стягненням довгого звука [і] [прииде] в звук [і] нормальної довготи: приде (літ. прийде) [5, 234], пришол (літ. прийшов) [5, 233];

11) церковнослов'янські фюрги з початковим [ра-]: разум (літ. розум) [5, 235]; 12) відсутність дисиміляції: рицерь (літ. рицар) [5, 235]; 13) відсутність спрощення, що наявне в суч. мові: оу сердцах (літ. у серцях), оу сердцу [5, 235]; 14) інші види фонетичних відхилень від норми: теды (літ. тоді) [5, 234].

III. Морфолого-словотворчі ненормативи. Їх ми виявили найбільше – 215

Цю групу складають: 1) іменники з іншими, ніж у сучасній мові, відмінковими закінченнями: апостоловъ (літ. апостолів) (вжив. 4 рази); братыѧ (літ. браття) [5, 234]; воскресенію (літ. воскресінню) (вжив. 3 рази); вѣка (літ. віку) [5, 235]; дверий (літ. дверей) [5, 236]; дний (літ. днів) [5, 234, 234]; замку (літ. замка): ...а дверий и замку не рушь [5, 236]; знаменіѧ (літ. знамення) [5, 235]; пред оученики своими (літ. перед учнями своїми) [5, 234]; свѣта (літ. світу) [5, 234]; страха (літ. страху) [5, 234]; християне (літ. християни) [5, 234, 235]; 2) форма двоїни іменників нога, рука: ...показав имъ руцѣ и нозѣ [5, 234]; 3) прикметники та дієприкметники з відмінними від літературних відмінковими закінченнями: божом (літ. божім): о ...сыну божом [5, 235]; великую (літ. велику) [5, 235]; написаныи (літ. написані) [5, 235, 235]; названъ (літ. названий) [5, 234]; правдивыи (літ. правдиві) [5, 235]; розбит (літ. розбитий) [5, 233]; свѣтаго (літ. святого) [5, 235, 235]; тиранскаго (літ. тиранського) [5, 235]; Христовой (літ. Христовій): оу вѣрѣ Христовой [5, 234] та ін.; 4) займенники з іншими, ніж у літературній мові, закінченнями у відмінках: которыи (літ. котрі) [5, 235]; моѧ (літ. мої): въ ребра моѧ [5, 234]; нашего (літ. нашого) [5, 233, 234]; свои (літ. свої) [5, 233]; тое (літ. те) [5, 234]; тыи (літ. ті) [5, 235] та ін.; 5) займенник сих (літ. цих) [5, 235, 235]; церковнослов'янські займенникові форми азъ [5, 235], мѧ [5, 234] та он [5, 234] (пор. суч. літ. я, мене, він); 6) дієслівні форми теп. і майб. часів III ос. одн. та мн. з кінцевим твердим [т]: будутъ [5, 234, 235], мовит [5, 234], оудержат сѧ [5, 234]; 7) дієслівні форми чол. роду мин. часу з кінцевим [л] (у суч. літ. мові кінцевий [в]): мал, мовил, наоучал, приводил, терпел, ходил та ін. (всього 40 словоформ). У цій граматичній парадигмі пам'ятка не фіксує жодної дієслівної форми на [в]; 8) архаїчні форми дієслова бути: быти (літ. бути) (вжив. 2 рази), ест (літ. є) (вжив. 3 рази), суть (III ос. мн. теп. часу, літ. є) (вжив. 2 рази), был (літ. був) (вжив. 7 разів), были (літ. були) (вжив. 3 рази); 9) складні форми минулого часу дієслів: ем въскрешалъ [5, 235]; ем давалъ [5, 235]; есте оувѣрили [5, 235]; ем чинилъ, мовил ем [5, 235]; 10) дієслівні форми III ос.

одн. майб. часу з кінцевим [т]: вѣскреснетъ (літ. воскресне) [5, 235]; маєт быти (літ. має бути) [5, 235]; 11) наказова форма дієслова помагати інакша, ніж у суч. літ. мові: помага (літ. нехай помагає): ...мир вам, то єсть "помага богъ вам" [5, 234]; 12) дієслівні форми з часткою ся в препозиції, яка пишеться окремо: сѧ боѧли (літ. боялися) [5, 233]; сѧ веселил [5, 235]; сѧ вѣполнило [5, 234]; сѧ ставил [5, 235]; 13) слова з іншими, ніж у сучасній мові, афіксами: близнецъ (літ. близнюк) (вжив. 3 рази на с. 234), вірень (літ. вірник, віруючий) [5, 234]; вѣйшол (літ. ввійшов) [5, 235]; возрадовалисѧ (літ. зраділи) [5, 234]; віровали (літ. вірували) [5, 235]; дугувъ (літ. подув) [5, 234]; до скончаніѧ (літ. до закінчення) [5, 235]; єдно (літ. заодно) [5, 234]; задано (літ. завдано): ...задано єму ранъ... [5, 235]; запечатановаго (літ. запечатаного) [5, 235]; недовірство (літ. недовіра) [5, 235]; оповѣдає (літ. розповідає) [5, 235]; одослан (літ. відісланий) [5, 235]; откупити (літ. відкупити) [5, 233]; перечилсѧ (літ. сперечався) [5, 234]; рушил (літ. порушив): ...сынъ божій... печати не рушил... [5, 233]; согрѣшилъ (літ. згрішив) [5, 235]; оучници (літ. учні) (вжив. 10 разів) та ін.

IV. Синтаксичні ненормативи. Їх ми зафіксували лише 8: вѣрили воскресенію (літ. вірили у воскресіння) [5, 235]; вѣримо о Христѣ (літ. віримо у Христа) [5, 235]; вѣтры и море слухало мене (літ. вітри і море слухали мене) [5, 235]; за осмь дний перечилсѧ (літ. вісім днів сперечався) [5, 234]; къ дверемъ (літ. до дверей) [5, 234]; потѣшил оученики (літ. потішив учнів) [5, 235]; третій день вѣскреснетъ (літ. на третій день воскресне) [5, 235]. Зустрічається у фрагменті пам'ятки вживання дієприкметникового звороту, відмінне від сучасних норм: ...Іисус Христос бѣвши на великом побою... пораненый был... [5, 235] (у сучасній мові — будучи).

Ми відмітили також лексико-морфологічні ненормативи: видѣлисмо [5, 234], видѣлисте [5, 234], виждь: Фома, принеси палцѣ твои сѣмо и виждь рудѣ мои... [5, 234].

Серед відзначених ненормативів різних розрядів наявні такі форми: а) значна кількість церковнослов'янізмів, зокрема во имѧ, въ истину, гды, живот, звитѧжнѧ, звитѧживши, избавител, оныи, рече та ін.; б) численна група діалектизмів: аж (=що), аж (=коли), все (=завжди), гвозд (закарп. гвізд, гвезд — цвях [7, II, 235]), днешный (закарп. днись — сьогодні [7, I, 116]), жид (зах.-пол. жид — єврей [1, I, 155]), много (закарп. много — багато [7, I, 118]), росохатый (пор.: бойк. розсохатий — (про дерево) галузистий, розгалужений [13, II, 187]; зах.-пол. россоха — стовп, угорі роздвоєний, який

ставили посеред клуні для підтримування балок [1, II, 128]), оустидалася (бойк. устидатися – соромитися [13, II, 322]); в) іншомовні запозичення: 2 полонізми: завше (= завжди) [5, 235], иж (= що) [5, 234, 235]; 1 чехізм: протож (= бо, тому що) [5, 235].

Розглядуваний фрагмент збірника містить 525 лексем, які є нормою сучасної української літературної мови (це становить 52.3% від загальної кількості слів). Враховуючи те, що збірник написаний у першій половині XVIII ст., тобто більше ніж 250 років тому, є підстава стверджувати, що це досить високий показник частотності вживання норм сучасної української літературної мови.

Література:

- 1 Аркушин І. Словник західнополіських говірок. У 2 т. – Луцьк: редакційно-видавн. відділ “Вежа” ВДУ, 2000.
- 2 Бевзенко С.П. Українська діалектологія. – К., 1980
- 3 Бирчак В. Літературні стремління Підкарпатської Русі – Ужгород, 1937
4. Бібліографія праць Володимира Гнатюка про “Угорську Русь” // НЗМУКС – 1967. – Т. 3. – С. 215-220.
- 5 Гнатюк В. Зборник Петра Колочавського // НЗП. – Ужгород, 1922. – РІ. – С. 229-236
- 6 Дзензелівський Й.О. Володимир Гнатюк як мовознавець // Українське і слов'янське мовознавство. Збірник праць. – Львів, 1996. – С. 397-435.
7. Дзензелівський Й.О. Лінгвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР (Лексика). У 3 ч. – Ужгород, 1958-1993.
8. Лелекач М., Грота М. Выборъ изъ старого руського письменства Подкарпатя. – Ужгород, 1944.
- 9 Микитась В.Л. Давня література Закарпаття. – Львів, 1968.
- 10 Мишанич О. Література Закарпаття XVII – XVIII століть. – К., 1964.
11. Мушинка М. Володимир Гнатюк. Життя та його діяльність в галузі фолклористики, літературознавства та мовознавства. – Париж – Нью-Йорк – Сідней – Торонто, 1987.
- 12 Недзельський Є. Очеркъ карпаторусской литературы. – Ужгород, 1932.
13. Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок. У 2 т. – К., Наук. думка, 1984.
- 14 Словарь української мови. За ред. Б.Грінченка. У 4 т. – К., 1909
- 15 Словник української мови. В 11 т. – К., 1970-1980
- 16 Хланта І.В. Літературне Закарпаття у XX столітті. Біобібліографічний показник. – Ужгород, 1995

Список умовних скорочень

1. ЗНГШ – Записки наукового товариства імені Т.Шевченка у Львові
2. ЛНВ – Літературно-науковий вісник.
3. НЗМУКС – Науковий збірник музею української культури у Свидику.
4. НЗП – Науковий збірник товариства “Просвіта” в Ужгороді

* Титули у тексті опускаємо

Леся ВАШКІВ (Тернопіль)

“Свідчу Вам, дорогий добродію, свою повну симпатію...” (Володимир Гнатюк – адресат Михайла Коцюбинського)

Листування між В.Гнатюком і М.Коцюбинським розпочалося 1899 і тривало до 1913 року. Вже у 1914 році (через рік після смерті Коцюбинського) В.Гнатюк, усвідомлюючи цінну листів М.Коцюбинського, опублікував у Львові 126 його листів під назвою “Листи до Володимира Гнатюка”, подавши до видання свою передмову і коментарі. Властиво, цією передмовою стали спогади про друга, написані відразу після смерті М.Коцюбинського (буквально через кілька тижнів), і датовані 17 червня 1913 р. (Під назвою “Симпатична постать” вони надруковані у збірнику “Спогади про Михайла Коцюбинського”. – К.: Дніпро, 1989. – С. 175-179). Семитомне видання творів М.Коцюбинського, здійснене “Науковою думкою” на початку 70-х років минулого століття, містить 109 листів М.Коцюбинського до В.Гнатюка (у 5 томі – 23, у 6 – 37, у 7 – 39). Листи є характерними стосовно особи як їх адресанта, так і адресата. Це зумовлено як